

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้ประเทศต่าง ๆ ในโลกจะมีรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีการกำหนดระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน แต่เชื่อว่าเป้าหมายสูงสุดของภาครัฐในทุกประเทศไม่แตกต่างกัน แต่อย่างใด นั่นคือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศนั่นเอง ในอดีตที่ผ่านมาประเทศส่วนใหญ่มักเลือกใช้การเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อบุคคล (Growth of Gross Domestic Product per Capita) เป็นเป้าหมายในการพัฒนา เนื่องจากเห็นว่าเมื่อประเทศมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อบุคคลสูงขึ้นย่อมหมายถึงการที่ประชาชนในประเทศมีรายได้ต่อบุคคลสูงขึ้นและมีมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้นและนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นในที่สุดนั่นเอง (ผศ.ดร.ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น : 2556)

การที่ทำให้คนในสังคมมีชีวิตที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นั่นคือคนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ตั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544)ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนหรือพัฒนาประชาชน มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และการให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาก็ต่อเนืองมายังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) เพื่อใช้เป็นหลักในการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านต่าง ๆ และแนวทางเป้าหมาย ไว้ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน การประเมินผลและตรวจสอบผลที่ได้จากการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องเสริมสร้างโครงสร้างของระบบต่าง ๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพ แข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้บัญญัติ“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก เนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสภาพอนามัยการมีหลักประกันสุขภาพที่มีการปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ และการลดลงของปัญหาเสพติด สำหรับปัจจุบัน ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงบัญญัติ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, www.nesdb.go.th)

แนวทางในการพัฒนาประเทศประการหนึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) คือ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม นำความรอบรู้ อย่างเท่าทัน มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพคน คือ ให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : www.nesdb.go.th)

กล่าวได้ว่า คุณภาพชีวิตของประชากรนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคม ท้องถิ่น และประเทศชาติ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านใดก็ตาม เพราะมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการเรื่องต่างๆ คุณภาพชีวิตที่ดีของประชากร

ย่อมหมายถึง การมีลักษณะหรือสภาพในด้านสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ มีความเป็นอยู่ที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความรู้หรือการศึกษาดี มีคุณธรรม จริยธรรมประจำใจ ตลอดจนมีความสุขและความพึงพอใจในชีวิต แต่ผลการพัฒนาที่ผ่านมา อาจกล่าวได้ว่า ประชากรไทยยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย และสติปัญญา ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์เกี่ยวกับคนในสังคมไทยปัจจุบันที่มีปัญหาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จากสภาพการพัฒนา ทำให้คนไทยบางกลุ่มมีโอกาสและมีศักยภาพสูง ทำให้ได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนา แต่คนไทยที่อยู่ในกลุ่มด้อยโอกาสอีกจำนวนมาก ซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ยังต้องประสบกับความยากจน เกิดช่องว่างคุณภาพชีวิตที่ห่างและขยายตัวมากขึ้นในสังคม ทั้งด้านการกระจายรายได้ความยากจน อาชญากรรม และความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมกำลังขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในจังหวัดพิจิตรที่เกิดช่องว่างเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ห่างและขยายตัวมากขึ้น อาจจะมีผลมาจากสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการเมืองของโลกและประเทศกำลังขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่คุณภาพชีวิตของประชากรในจังหวัดพิจิตรยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น เช่น ด้านสาธารณสุขโภชนาการ ในการบำรุงรักษาถนนหรือเส้นทางการคมนาคม ซึ่งมีผลต่อการขนส่งสินค้าและการเดินทางของประชาชน เช่น ความลำบากในการเดินทางไปยังสถานศึกษา เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาแนวทางการพัฒนาความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เพื่อจะศึกษาว่าประชาชนต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านใด และองค์กรภาครัฐตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ส่วนภูมิภาคและส่วนกลางมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประชาชนด้านใดบ้างเพราะปัจจุบันประชาชนยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง อาจเป็นเพราะเหตุผลหลายประการ เช่น ปัญหาทางการเมือง ปัญหาทางเศรษฐกิจ หรือการทุจริตของนักการเมืองและข้าราชการ เป็นต้น ที่ควรจะนำไปพัฒนาประชาชนอย่างที่เราควรจะเป็นสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.ระดับความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรที่ต่างกัน

2.ปัจจัยบุคคล ได้แก่ ด้านอายุ เพศ การศึกษาสถานะทางครอบครัว และสถานะ
ทางเศรษฐกิจมีผลต่อระดับความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรที่ต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. สุขภาพอนามัย
2. การศึกษา
3. การทำงาน/ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
4. สาธารณูปโภค
5. ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน

2.ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา คือ ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอโพทะเลจำนวน 60,650 คน
กลุ่มตัวอย่าง 400 คน

4.ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (ตัวแปรอิสระ) คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ
รายได้ต่อเดือน

ตัวแปรตาม คือ สุขภาพอนามัย การศึกษา ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
สาธารณูปโภค ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ประชาชน หมายถึง บุคคล ที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งและเป็นตัวขับเคลื่อน ของกฎหมาย ระบบ ระบบอบ เศรษฐกิจ การค้า การคมนาคม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในอาณาเขตพื้นที่อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การพัฒนาประชาชน หมายถึง การขจัดความยากจน ความอดอยากการขจัดความเจ็บไข้ได้ป่วย โดยมุ่งเน้นให้มีรายได้มีงานทำ มีเสรีภาพขั้นพื้นฐาน มีโอกาสในการได้รับบริการสาธารณะต่างๆ

ความต้องการของประชาชน หมายถึง ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับสภาพการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล ที่ต้องการได้รับการตอบสนอง

คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตของบุคคลที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านต่างๆ อาทิ ชีวิตครอบครัว ชีวิตการทำงาน สุขภาพอนามัย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ชีวิตในชุมชน ความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นต้น

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต หมายถึง คุณภาพชีวิตด้านชีวิตครอบครัว ด้านชีวิตในชุมชน ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านชีวิตในชุมชน

คุณภาพชีวิตด้านชีวิตครอบครัว หมายถึง สภาพที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ของครอบครัวกับเครือญาติ การเสริมสร้างความเข้าใจและความผูกพันการใช้เวลาหรือทำกิจกรรมร่วมกัน การแก้ไขปัญหาครอบครัว การปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาผลกระทบต่อภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่มีต่อครอบครัว

คุณภาพชีวิตด้านชีวิตการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจที่แตกต่างกันออกไปตามมิติของการรับรู้ของแต่ละคน ในด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความมั่นคง การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน และความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว

คุณภาพชีวิตด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ของประชาชนจะต้องกระจายรายได้ตามกลุ่มและแหล่งของรายได้มีเพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการออมจะต้องได้สัดส่วนของค่าใช้จ่ายความจำเป็นพื้นฐาน รู้จักใช้

ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งมีความมั่นคงของรายได้สำหรับเลี้ยงชีพด้วย

คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอนามัย หมายถึง ความถี่ในการเจ็บป่วย ความรุนแรงของโรคความเครียด การป้องกันดูแลสุขภาพ ความสะดวกในการเข้ารับบริการจากสถานพยาบาล

คุณภาพชีวิตด้านชีวิตในชุมชน หมายถึง ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีส่วนร่วมในชุมชน ความสะดวกในการติดต่อราชการสำคัญ การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร
3. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางความต้องการของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร